

Pohled na revitalizovanou lokalitu. Zřejmé je rozdělení lokality na severní intenzivněji udržovanou část s tůňmi a na jižní parkovou část.

Udělalí jsme pro přírodu – Nový park biodiverzity v Josefově

Petr Krása a Jana Jiskrová, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Když v roce 2019 předložila obec Josefov žádost o dotaci na tvorbu tůní a navazujícího parku za posledními domy v obci, dívali jsme se na záměr, jakožto posuzující administrátoři dotace, rezervovaně. Přeci jen naplnit tůně vodou v ploše bez přítoku, byť na sezónně vlhké jílovitě půdě, bude nejspíše a svedení vody z plochy budoucího parku nebude dostačující. Protože však předložený projekt naplňoval podstatu a požadavky dotačního programu a míra negativního hodnocení nepřevážila, dostala realizace záměru zelenou. V roce 2020 tak započaly terénní práce. Na ploše přibližně 0,5 ha bylo vyhloubeno pět mělkých kruhových tůní, do kterých se měla stahovat voda z celé cca 1 ha velké plochy. Vyhloubený materiál se použil

na tvarování valů přímo v místě a dotvořil tak zajímavější nově vznikající parkový prostor, z části protkaný mlatovými cestičkami. Druhá část z hektarové plochy zůstala přírodnější a bez terénních úprav. Dosazují se do ní stromy vždy, když se v obci narodí dítě. Proto se také parku pomístně říká “Park novorozenců”.

V roce 2022 při kontrole udržitelnosti projektu jsem se starostou obce procházel lokalitu a ten mě upozornil na zajímavé rostliny, které zde podle něj nikdy nerostly. Břehy několika tůní byly hustě porostlé právě kvetoucím všivcem lesním (*Pedicularis sylvatica*). Takto bohatou populaci jsem snad ještě neviděl. Proto jsme se domluvili, že se na lokalitu zaměříme podrobněji a v následujícím období se na ní

Tůně na podzim realizačního roku 2020 a v roce 2023 s rozvíjející se břehovou vegetací. Všechny fotografie Petr Krása.

s kolegy opakovaně podíváme. O rok později jsme spolu s Janou Jiskrovou sepsali většinu zajímavých druhů rostlin, sítkou prochytili v té době tři roky staré tůně a zjištěné výsledky mapování předali starostovi obce s doporučením, jak se o lokalitu ideálně dále starat.

A co jsme tedy v parku zjistili? Začněme rostlinami. Břehové svahy tůní byly po modelaci ochuzeny o svrchní část půdního profilu, a tak se tu uplatnila nenáročná vegetace nízko trsnaté ostřice rusé (*Carex flava*) doprovázené již zmíněným všivcem lesním. Nutno podotknout, že v roce 2023 ho bylo daleko méně než v roce předchozím. Projevuje se zde tedy efekt osídlení nového biotopu rostlinami, které nepotřebují úživnou půdu a jejichž semena jsou v okolí k dispozici. Ale po krátkém, v tomto případě jednorocím, boomu může dojít k optimalizaci populace v závislosti na možnostech prostředí. Zda se tu všivec udrží i nadále, ukáže až čas. Je však jisté, že před úpravou území někde v blízkém okolí rostl (o čemž se také později přesvědčíme). Litorál tůní je nyní osídlen běžnou vegetací ostřic, sítin, zevarů, bahniček a zblochanů, ale také orobince, který snad plně nepřevládne a nezaroste břehy příliš

brzy. Ve vodním sloupci se pak objevuje bublinatka jižní a na hladině vzplývá rdest vzplývavý a dosazený leknín. V pozdně jarní vodě jsme odchytili čolky obecné i čolky horské a podle hlasů určili skokany zelené. A pozor, ve dvou tůních se nám podařilo dokonce nalézt bohaté snůšky vajíček rosničky zelené! Nepozorovali jsme dosud žádné významné druhy vážek a šidel, ale do budoucna se to vyloučit nedá.

Druhá část parku, ta bez tůní, má trochu odlišný charakter. Je zde sezónně střídavě vlhká louka, do které se nezasahovalo, pouze se tu dosazovaly mladé stromy. V louce se tak uplatňují vedle mnoha druhů trav a ostřic také květnaté druhy bylin. Z vegetačně charakteristických druhů jmenujme alespoň ostřici bledavou, smilku tuhou, třeslici prostřední, čertkus luční, pcháč bahenní, vítod obecný, zvonečnick černý, ale i zde hojný všivec lesní a v desítkách kvetoucích jedinců i chráněný prstnatec májový. Ze zaznamenaných živočichů stojí za zmínku ještě živorodá či zlatohlávek huňatý. Napříč loukou jsou dnes sekány cestičky ve vysoké vegetaci, které tak ideálně umožňují procházet a kochat se okolím.

Smyslem tohoto příspěvku je ukázat, že i v běžné krajině, kde se na první pohled nic zajímavého nevyskytuje a neděje, jako třeba hned za humny vesnice, se pod drobnohledem může objevit refugium významnější flóry a fauny. A že dotační projekty na první pohled působící nadbytečně mohou vytvořit pozoruhodné a přírodovědně obohacující prostředí.

Za zajímavost také stojí, že v nedávné minulosti, ještě na konci minulého století, se v okolí lesních rybníků asi 1 km západně od Josefova nacházela regionálně významná botanická lokalita střídavě vlhkých a smilkových luk s výskytem kriticky ohroženého vítodu douškolistého (*Polygala serpyllifolia*) a několika druhů orchidejí včetně prstnatce májového. Lokalita však postupně zanikla, louky zarostly náletovým lesem a většina druhů změnu prostředí nepřežila. Park u Josefova jakoby se stal její částečnou náhradou. ■

- ▶ Všivec lesní prosperuje na skeletovité půdě s krátkostébelnou vegetací.

